

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA KONKURS BIOLOGICZNY DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

ETAP SZKOLNY 2022/2023

Zgodnie z harmonogramem termin ogłoszenia wyników w szkole mija **3.11.2022 r.**

Do **14.11.2022 r.** należy bezwzględnie wprowadzić wyniki **wszystkich uczniów** na Platformę Konkursów Przedmiotowych. Zgłoszenie uczestników po wyznaczonym terminie nie będzie przyjęte i **skutkuje ich dyskwalifikacją**.

24.11.2022 r. należy zapoznać się z listą uczniów zakwalifikowanych do etapu rejonowego oraz przekazać informację o ewentualnym zakwalifikowaniu się do kolejnego etapu konkursu uczniom i ich rodzicom/opiekunom prawnym.

Uczeń maksymalnie może zdobyć **40** punktów. OGÓLNE UWAGI DOTYCZĄCE OCENIANIA:

Ogólne uwagi dotyczące oceniania.

- 1. Ukośniki zastosowane w modelu odpowiedzi rozdzielają alternatywne odpowiedzi ucznia (np. nazwy, pojęcia, przymiotniki, czasowniki).
- 2. W nawiasach wpisano możliwe, ale nieobligatoryjne elementy odpowiedzi ucznia.

ZASADY OCENIANIA PRAC KONKURSOWYCH

- 1) Model odpowiedzi uwzględnia jej zakres merytoryczny, ale nie jest ścisłym wzorcem.
- Każdy poprawny sposób rozwiązania przez ucznia zadań powinien być uznawany.
- 2) Do zredagowania odpowiedzi uczeń używa poprawnej i powszechnie stosowanej terminologii naukowej.
- 3) Za odpowiedzi do poszczególnych zadań przyznaje się wyłącznie punkty całkowite. Nie stosuje się punktów ułamkowych.

- 4) Za zadania otwarte, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się punkt wyłącznie za odpowiedź w pełni jednoznaczną, poprawną i wyczerpującą.
- 5) Za zadania otwarte, za które można przyznać więcej niż jeden punkt, przyznaje się tyle punktów, ile prawidłowych elementów odpowiedzi, zgodnie z wyszczególnieniem w modelu przedstawił uczestnik konkursu.
- 6) Jeśli podano więcej odpowiedzi / argumentów / cech itp. niż wynikało to z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi, liczonych od pierwszej, ile jest w poleceniu.
- 7) Jeśli podane w odpowiedzi informacje świadczą o braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczają udzielonej prawidłowej odpowiedzi, odpowiedź taką należy ocenić na zero punktów.

ODPOWIEDZI I ROZWIĄZANIA ZADAŃ

Zadanie 1. (0-3 pkt)

Prawidłowa odpowiedź	Schemat punktowania
Prawidłowa odpowiedź 1.1. nazwa choroby: kurza ślepota / ślepota zmierzchowa / nyktalopia główny objaw: pogorszenie widzenia po zmroku symbol literowy witaminy: A	Schemat punktowania 1.1. 2 p. – za odpowiedź uwzględniającą trzy elementy: • nazwę choroby, • opis głównego objawu, • symbol literowy witaminy – A. 1 p. – za odpowiedź uwzględniającą dwa elementy: • nazwę dolegliwości, • opis objawu choroby albo symbol witaminy i opis objawu jej niedoboru.
	0 p. – za odpowiedź niespełniającą kryteriów na 1 pkt lub za brak odpowiedzi.

1.2.

Przykładowe odpowiedzi:

- Niektóre witaminy są rozpuszczalne w tłuszczach i po połączeniu z tłuszczami lepiej wchłaniają się w układzie pokarmowym.
- Część witamin (A, D, E oraz K)
 rozpuszcza się w tłuszczach więc
 dodatek np. oliwy do produktów
 spożywczych polepsza ich
 przyswajanie i działanie na
 organizm.

1.2.

1p. – za wyjaśnienie uwzględniające oba elementy:

- przyczynę: rozpuszczalność niektórych witamin w tłuszczach,
- mechanizm: lepsze wchłanianie rozpuszczonych witamin.
- 0 p. za odpowiedź niespełniającą powyższych kryteriów lub brak odpowiedzi.

Zadanie 2. (0–3 pkt)

Prawidłowa odpowiedź

2.1.

Przykładowe odpowiedzi:

- Nie, ponieważ składa się on z dwóch cząsteczek glukozy, a sacharoza powstaje przez połączenie glukozy i fruktozy.
- Nie może być sacharozą, bo dwucukier ten składa się z fruktozy i glukozy, a nie z dwóch glukoz tak jak na rysunku.

Schemat punktowania 2.1.

1 p. – za odpowiedź uwzględniającą oba elementy:

- poprawne rozstrzygnięcie,
- uzasadnienie odnoszące się do nazw monosacharydów budujących sacharoze.

0 p. – za odpowiedź niespełniającą powyższych kryteriów lub brak odpowiedzi.

2.2.

Rozwiązanie:

Funkcję budulcową pełni węglowodan (oznaczony literą A / oznaczony literą C), o czym świadczy (rozgałęziony / liniowy) kształt cząsteczki. Taka budowa daje możliwość ułożenia (wiekszej / mniejszej) liczby cząsteczek blisko siebie i zwiększenia wytrzymałości mechanicznej np. ściany komórkowej. Przykładem takiego węglowodanu jest (celuloza / glikogen).

2.2.

- 2 p. za poprawne podkreślenie stwierdzeń w czterech nawiasach.
- 1 p. za poprawne podkreślenie stwierdzeń w trzech nawiasach.
- 0 p. za błędne podkreślenie stwierdzeń w więcej niż jednym nawiasie lub brak odpowiedzi.

Zadanie 3. (0–2 pkt)

Prawidłowa odpowiedź	Schemat punktowania
1. P 2. P 3. P 4. P	 2 p. – za poprawną ocenę czterech stwierdzeń. 1 p. – za poprawną ocenę trzech stwierdzeń. 0 p. – za poprawną ocenę dwóch lub mniej stwierdzeń albo za brak odpowiedzi.

Zadanie 4. (0–2 pkt)			
Prawidłowa odpowiedź	Schemat punktowania		
4.1.	4.1.		
A3	1 p. – za poprawne zaznaczenie obu części odpowiedzi. 0 p. – za błędne zaznaczenie jednej z części lub za brak odpowiedzi.		
4.2.	4.2.		
 Przykładowe odpowiedzi: Jądro komórkowe jest kluczowym organellum w procesie odtwarzania górnej części parasolowców. Jądro komórkowe zawiera informację konieczną do zregenerowania parasola u glonów Acetabularia. Jądro komórkowe jest niezbędne aby Acetabularia mogła zregenerować parasol. Jądro warunkuje odtwarzanie parasola u Acetabularia. 	1 p. – za prawidłowo sformułowany wniosek uwzgledniający widoczną zależność regeneracji parasola u glonów z rodzaju <i>Acetabularia</i> od obecności jądra komórkowego. 0 p. – za niespełnienie powyższego warunku lub brak odpowiedzi. Uwaga: Nie uznaje się wniosku, który nie odnosi się do badanego organizmu (parasolowca) poprzez użycie zbyt ogólnych sformułowań jak np. "u protista", "u glonu", "u jednokomórkowca" itp.		

Zadanie 5. (0–3 pkt)

Prawidłowa odpowiedź	Schemat punktowania
5.1.	5.1.
 Przykładowe odpowiedzi: Roztwór soli fizjologicznej, gdyż w nim transport wody między komórką a środowiskiem był zrównoważony. Roztwór soli fizjologicznej, bo w jego przypadku żadna z komórek nie zwiększała objętości ani nie kurczyła się zbyt nadmiernie. Środkowy roztwór, ponieważ w jego przypadku komórka nabierała i traciła tyle samo wody. 	 1 p. – za odpowiedź uwzględniającą dwa elementy: wskazanie roztworu soli fizjologicznej, uzasadnienie odnoszące się do zrównoważonych strat i zysków wody lub stałej objętości komórek. 0 p. – za odpowiedź niespełniającą powyższych kryteriów lub brak odpowiedzi.
5.2.	5.2.
 Przykładowe odpowiedzi: Przez różnicę stężeń do obu komórek w wodzie destylowanej napływa woda, jednak w związku z brakiem ściany komórkowej tylko komórka zwierzęca pęka. Zarówno w przypadku zanurzenia komórki roślinnej, jak i zwierzęcej w wodzie destylowanej zachodzi osmotyczny napływ wody do ich wnętrza, jednak dzięki obecności sztywnej ściany komórkowej komórka roślinna nie pęka. 	 1 p. – za wyjaśnienie uwzględniające oba elementy: • mechanizm: osmotyczny napływ wody do wnętrza komórek, • skutek: rozrywanie komórki zwierzęcej przez brak ochronnej ściany komórkowej. 0 p. – za odpowiedź niespełniającą powyższych kryteriów lub brak odpowiedzi.
5.3. 6	1 p. – za podanie cyfry 6. 0 p. – za podanie innej cyfry lub brak odpowiedzi.

Zadanie 6. (0–2 pkt)

Prawidłowa odpowiedź S	Schemat punktowania
Fotosynteza 2 Fermentacja alkoholowa 3 Synteza białek 4 Trawienie wewnątrzkomórkowe 1	2 p. – za poprawne przyporządkowanie czterech oznaczeń cyfrowych do nazw procesów. 1 p. – za poprawne przyporządkowanie trzech oznaczeń cyfrowych do nazw procesów. 0 p. – za poprawne przyporządkowanie dwóch i mniej procesów lub brak odpowiedzi.

Zadanie 7. (0–3 pkt)

Prawidłowa odpowiedź			Schemat punktowania
			3 p. – za poprawne uzupełnienie wszystkich czterech wierszy tabeli.
	MITOZA	MEJOZA	2 p. – za poprawne
Wymiana odcinków ramion pomiędzy chromosomami homologicznymi.		X	uzupełnienie trzech wierszy tabeli.
Odciąganie chromatyd do przeciwnych biegunów komórki.	X	X	1 p. – za poprawne
Podział haploidalnej komórki eukariotycznej na dwie identyczne.	X		uzupełnienie dwóch wierszy tabeli.
Zanik otoczki jądrowej i jąderka.	X	X	0 p. – za poprawne
			uzupełnienie jednego wiersza tabeli lub brak odpowiedzi.

Zadanie 8. (0–3 pkt)

Prawidłowa odpowiedź	Schemat punktowania		
8.1.	8.1.		
B, C	1 p. – za zaznaczenie dwóch poprawnych odpowiedzi (B oraz C). 0 p. – z zaznaczenie jednej poprawnej odpowiedzi (B lub C) lub brak odpowiedzi.		
8.2.	8.2.		
 Przykładowe odpowiedzi: Czynną, gdyż organizm człowieka samodzielnie wytwarza przeciwciała. Odporność czynną, bo skutkuje ona nabyciem wieloletniej odporności na różyczkę. 	 1 p. – za odpowiedź uwzględniającą dwa elementy: wskazanie odporności czynnej, uzasadnienie odnoszące się do generowania przeciwciał w 		
8.3.	8.3.		
tężec AIDS <u>gruźlica</u> borelioza salmonelloza <u>odra grypa</u>	1 p. – za podkreślenie trzech poprawnych nazw. 0 p. – za podkreślenie dwóch i mniej poprawnych nazw albo brak odpowiedzi.		

Zadanie 9. (0–4 pkt)

Prawidłowa odpowiedź	Schemat punktowania	
9.1.	9.1.	
penicylina wankomycyna metycylina penicylina wankomycyna metycylina	1 p. – za podkreślenie dwóch poprawnych nazw antybiotyków. 0 p. – za podkreślenie jednej poprawnej nazwy antybiotyku lub brak odpowiedzi.	
9.2.	9.2.	
szczep A szczep B Szczep A szczep B Szczep B penicylina wankomycyna metycylina	2 p. – za poprawne narysowanie wykresu słupkowego ze zmienną niezależną naniesioną na oś X oraz zmienną zależną naniesioną na oś Y, z właściwym skalowaniem, podpisami osi i legendą oznaczeń słupków. 1 p. – za poprawne narysowanie wykresu słupkowego ze zmienną niezależną naniesioną na oś X oraz zmienną zależną naniesioną na oś Y, z właściwym skalowaniem, bez poprawnego skalowania osi, podpisów osi i bez legendy oznaczeń słupków. 0 p. – narysowanie poprawnego wykresu słupkowego ze zmienną niezależną naniesioną na oś X oraz zmienną zależną naniesioną na oś Y, bez pozostałych elementów lub narysowanie niepoprawnego wykresu lub brak wykresu.	
9.3.	9.3.	
 Przykładowe odpowiedzi: Nadmierne stosowanie antybiotyku może doprowadzić do selekcji opornych bakterii, które przez kolejne podziały zaczną dominować w populacji. Przyjmowanie antybiotyku zbyt często stwarza warunki w których oporne komórki bakterii mogą się upowszechnić, gdyż jako jedyne mogą przeżyć i rozmnażać się. 	 1 p. – za wyjaśnienie uwzględniające dwa elementy: mechanizm: zbyt częste stosowanie antybiotyku przyczynia się do pozytywnej selekcji opornych bakterii, skutek: podziały komórek opornych bakterii pozwalają na upowszechnienie się 	

	cechy oporności wśród kolejnych pokoleń. 0 p. – za odpowiedź niespełniającą powyższych kryteriów lub brak odpowiedzi.
--	---

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Prawidłowa odpowiedź	Schemat punktowania
10.1.	10.1.
W przypadku przerwania ciągłości ścian żyły krew z dużym prawdopodobieństwem będzie z niej (<i>tryskać</i> / <u>wyciekać</u>), ponieważ ciśnienie w żyłach jest znacznie (wyższe / <u>niższe</u>) niż w tętnicach.	1 p. – za podkreślenie poprawnych stwierdzeń w obu nawiasach. 0 p. – za błędne podkreślenie stwierdzenia w jednym lub w dwóch nawiasach lub brak odpowiedzi.
10.2.	10.2.
Przykładowa odpowiedź: • Obieg duży, ponieważ występuje w nim aorta / żyła główna.	 1 p. – za odpowiedź uwzględniającą dwa elementy: wskazanie obiegu dużego, uzasadnienie odnoszące się do obu lub jednego z naczyń charakterystycznych dla tego obiegu (aorty lub żyły głównej). 0 p. – za odpowiedź niespełniającą powyższych kryteriów lub brak odpowiedzi.

Zadanie 11. (0–3 pkt)

Prawidłowa odpowiedź		Schemat punktowania	
11.1.		11.1.	
Element przewodu pokarmowego. Narząd wydzielający enzymy trawienne. Tu magazynowany jest glikogen.	D G A	1 p. – za poprawne wpisanie trzech oznaczeń. 0 p. – za błędne wpisanie dwóch lub jednego oznaczenia, albo brak odpowiedzi. Uwaga: Dopuszcza się wpisanie narządu D jako wydzielającego enzymy trawienne pod warunkiem, że został wpisany również narząd G.	
11.2. D. tłuszcze		11.2. 1 p. – za zaznaczenie odpowiedzi D. 0 p. – za zaznaczenie innej odpowiedzi lub jej brak.	
 11.3. Przykładowe odpowiedzi: Na przykładzie narządu G - trzustki, ponieważ wydziela on insulinę oraz glukagon, których efekty na poziom glukozy we krwi są przeciwne. Trzustka czyli narząd G, ponieważ wydziela ona insulinę, która obniża poziom glukozy we krwi oraz glukagon, który ten poziom podwyższa. Hormony trzustki (G) działają przeciwstawnie na stężenie glukozy we krwi – insulina obniża, a glukagon je podwyższa. 		 11.3. 1 p. – za odpowiedź uwzględniającą trzy elementy: • wskazanie narządu oznaczonego literą G, • podanie jego nazwy, • opis antagonistycznego działania insuliny i glukagonu w regulacji stężenia glukozy we krwi. 0 p. – za odpowiedź niespełniającą powyższych kryteriów lub brak odpowiedzi. 	

Zadanie 12. (0–3 pkt)

Prawidłowa odpowiedź			Schemat punktowania
Opis gruczołu	Nazwa gruczołu	Nazwy wydzielanych hormonów	3 p. – za poprawne uzupełnienie pięciu pustych miejsc w tabeli.
Parzysty narząd zlokalizowany na górnej części każdej nerki.	nadnercza	adrenalina, kortyzol 2 p. – 2 uzupeł	2 p. – za poprawne uzupełnienie
Umiejscowiony w środkowym dole czaszki jako część międzymózgowia.			czterech pustych miejsc w tabeli. 1 p. – za poprawne
Narząd parzysty, występujący jedynie u kobiet.	jajniki	estrogeny, progesteron	uzupełnienie trzech pustych miejsc w tabeli.
			0 p. – za poprawne uzupełnienie dwóch lub mniej pustych miejsc w tabeli, albo brak odpowiedzi.

Zadanie 13. (0–1 pkt)

Prawidłowa odpowiedź	Schemat punktowania
1, 4	1 p. – za poprawne wpisanie dwóch oznaczeń cyfrowych (1 i 4). 0 p. – za poprawne wpisanie jednego oznaczenia cyfrowego (1 lub 4) lub brak odpowiedzi.

Zadanie 14. (0–1 pkt)

Prawidłowa odpowiedź	Schemat punktowania	
Przykładowe odpowiedzi:	1 p. – za odpowiedź uwzględniającą dwa elementy:	
 Pacjent 1, ponieważ ilość usuwanego powietrza na pogłębionym wydechu tego pacjenta była mniejsza przez zapadanie się oskrzelików. Pacjent 1, bo w jego przypadku łatwo zapadające się oskrzeliki zmniejszają objętość powietrza usuwanego podczas pogłębionego wydechu. 	 wskazanie pacjenta 1, uzasadnienie odnoszące się do zmian strukturalnych oskrzelików utrudniających usuwanie powietrza wydychanego z płuc. 0 p. – za odpowiedź niespełniającą powyższych kryteriów lub brak odpowiedzi. 	

Zadanie 15. (0–1 pkt)

Prawidłowa odpowiedź	Schemat punktowania	
Przykładowe odpowiedzi: Płuca usuwają dwutlenek węgla oraz nadmiar wody w postaci pary, są to produkty metabolizmu, które usuwa się w procesie wydalania. Przez płuca człowiek usuwa wodę oraz dwutlenek węgla, czyli zbędne produkty przemian metabolicznych, a to jest istotą wydalania.	 1p. – za odpowiedź uwzględniającą dwa elementy: wyjaśnienie uwzględniające substancje usuwane przez płuca – CO₂ oraz H₂O jako produkty przemiany materii, zdefiniowanie wydalania jako procesu usuwania produktów przemian komórkowych (poza organizm). 0 p. – za odpowiedź niespełniającą powyższych kryteriów lub brak odpowiedzi. 	

Zadanie 16. (0–2 pkt)

Prawidłowa odpowiedź	Schemat punktowania	
16.1.	16.1.	
B - móżdżek	 1p. – za odpowiedź uwzględniającą dwa elementy: wskazanie oznaczenia literowego B, podanie poprawnej nazwy struktury mózgowia. 0 p. – za odpowiedź niespełniającą powyższych kryteriów lub brak odpowiedzi. 	
16.2.	16.2.	
A. kanały półkoliste ucha wewnętrznego	1 p. – za zaznaczenie odpowiedzi A. 0 p. – za zaznaczenie innej odpowiedzi lub jej brak.	

Zadanie 17. (0–2 pkt)

Prawidłowa odpowiedź

Część układu męskiego / żeńskiego	Narząd wewnętrzny / zewnętrzny	Nazwa	Funkcja
męskiego	zewnętrzny	moszna / worek mosznowy	regulacja temperatury jąder poprzez przybliżanie ich lub oddalanie od ciała.
żeńskiego	wewnętrzny	jajowód	miejsce zapłodnienia / dostarczanie zygoty do macicy / przemieszczanie oocytu (komórki jajowej)

Schemat punktowania

² p. – za poprawne odpowiedzi w czterech rubrykach tabeli.

¹ p. – za poprawne odpowiedzi w trzech rubrykach tabeli.

⁰ p. – za poprawne odpowiedzi w dwóch i mniej rubrykach tabeli lub brak odpowiedzi.